

Ervaringen met slaapplaatsen van Grote zilverreigers, overeenkomsten en verschillen.

Meggelveld, Polderveld en Turfkoelen

De basisgegevens, een opmaat naar een artikel

Ernest van Asseldonk & Peter Heuts

STICHTING KOEKELOERE

De aanwezigheid van slapende Grote zilverreigers *Ardea alba* in het Meggelveld is al bekend vanaf 2014, maar de slaapplaats is nooit echt onderzocht. In de winter 2022-23 is over een periode van vijf maanden de slaapplaats van Grote zilverreigers in het Meggelveld, gemeente Maasgouw gevolgd. In de winter 2022-23 varieerde de aantallen per telling van vijf tot 26 exemplaren. De eerste monitoring heeft ook enkele vragen opgeworpen. Wanneer start/eindigt het 'slaapseizoen' in het Meggelveld? Hoe staat het met aantallen en aantalsontwikkeling van de andere slaaplocaties binnen de straal van 10 km rond het Meggelveld? Wat is het belang van het Meggelveld als slaapplaats voor Grote zilverreigers (ASSELDONK, 2023)? Om meer zicht te krijgen in het gebruik van slaapplaatsen zijn in de winters 2023-24, 2024-25 en 2025-26 (nog lopende) van week 40 tot week 15 van het volgende jaar wekelijks slaapplaatstellingen uitgevoerd op slaapplaatsen van Grote zilverreigers in het Meggelveld te Wessem, het Polderveld te Heel en de Turfkoelen, gemeente Herkenbosch. Dit verslag geeft een overzicht over van de resultaten tijdens de winters 2022-23 tot 2024-25.

Methode

In de winter 2022-23 is alleen de slaapplaats van het Meggelveld geteld. Er zijn avond- en ochtendtellingen uitgevoerd tussen week 47 en week 13 op basis van de telrichtlijnen die door SOVON (2025) zijn vastgesteld (Bijlage I). Als basis geldt: Avondtelling: van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur erna, ochtend: van 1 uur voor zonsopgang tot half uur erna. In de opvolgende winters is er geteld van week 40 (of eerder) tot en met week 14 (of later) voor zover mogelijk in verband met beschikbaarheid van de tellers. De twee-uurs spreiding die door SOVON is

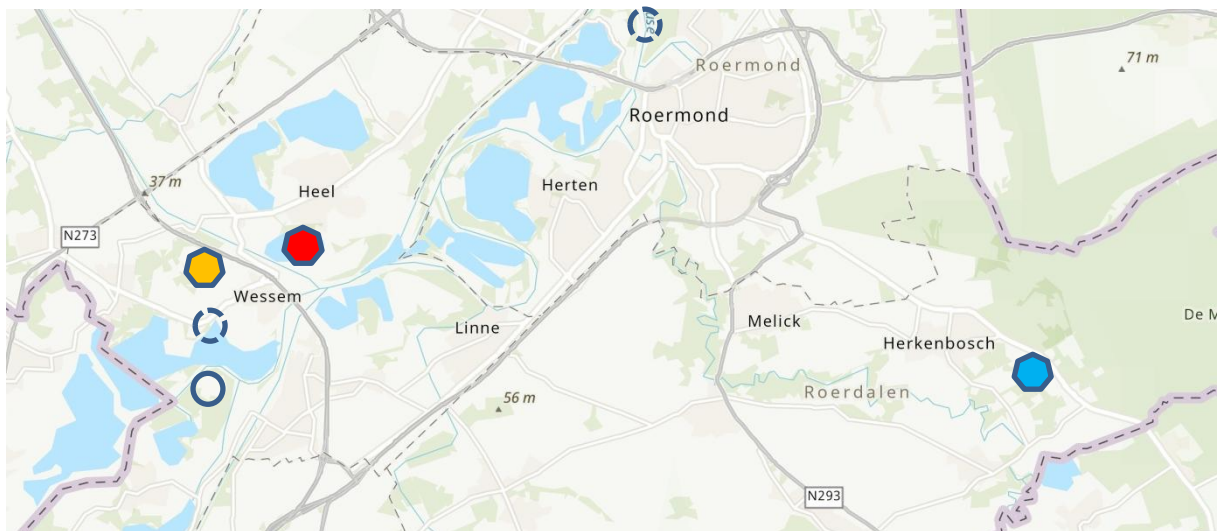
aangegeven is losgelaten, omdat deze voor de getelde slaapplekken onnodig lang bleek te zijn. Een en ander zal in de resultaten worden toegelicht.

Resultaten

De resultaten worden besproken aan de hand van diverse figuren en afbeeldingen. Per figuur worden, indien noodzakelijk de kenmerkende/afwijkende punten vermeld in het figuuronderschrift.

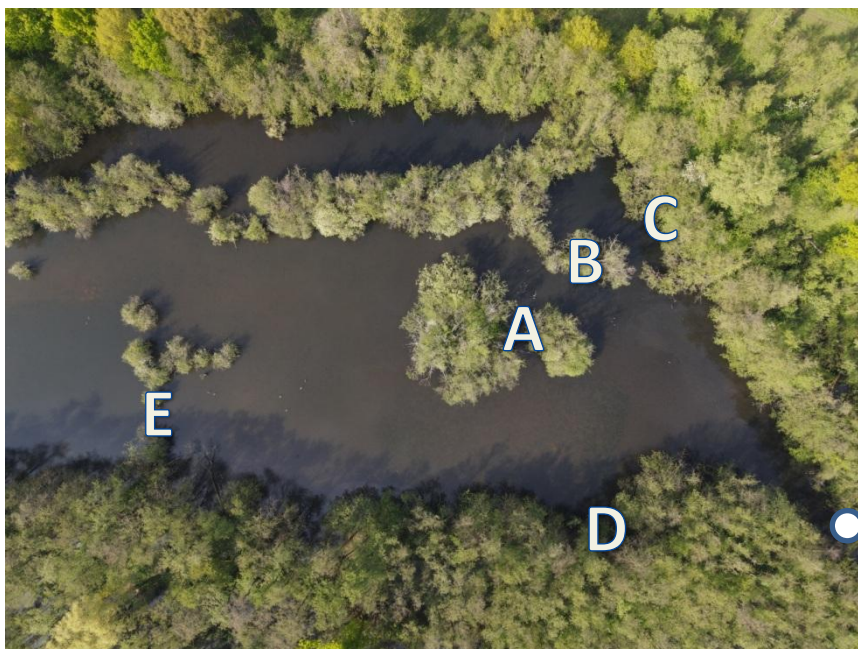
Achtereenvolgens worden besproken:

- Meggelveld, Wessem (gemeente Maasgouw)
- Polderveld, Heel (gemeente Maasgouw)
- Turfkoelen Noord en Zuid, Herkenbosch (gemeente Roerdalen)
- Totaaloverzicht

Figuur1 : Ligging van de getelde slaapplekken in Midden-Limburg. Meggelveld (geel), Polderveld (rood) en Turfkoelen (blauw). Open cirkel; slaapplekken eenmalig en/of frequent in Midden-Limburg sinds 2000. Bron waarneming.nl geraadpleegd november 2025.

MEGGELVELD, WESSEM (Gemeente Maasgouw)

Figuur 2 : Bovenaanzicht slaapplek Meggelveld. Het betreft een volledig door bomen omsloten plas ontstaan door kleiwinning. De plas is ongeveer 1,4 ha groot. Voornaamste boomsoorten Zwarte els en wilgen. Er worden meerdere locaties als slaapplek gebruikt. De nummering correspondeert met de nummering die gebruikt

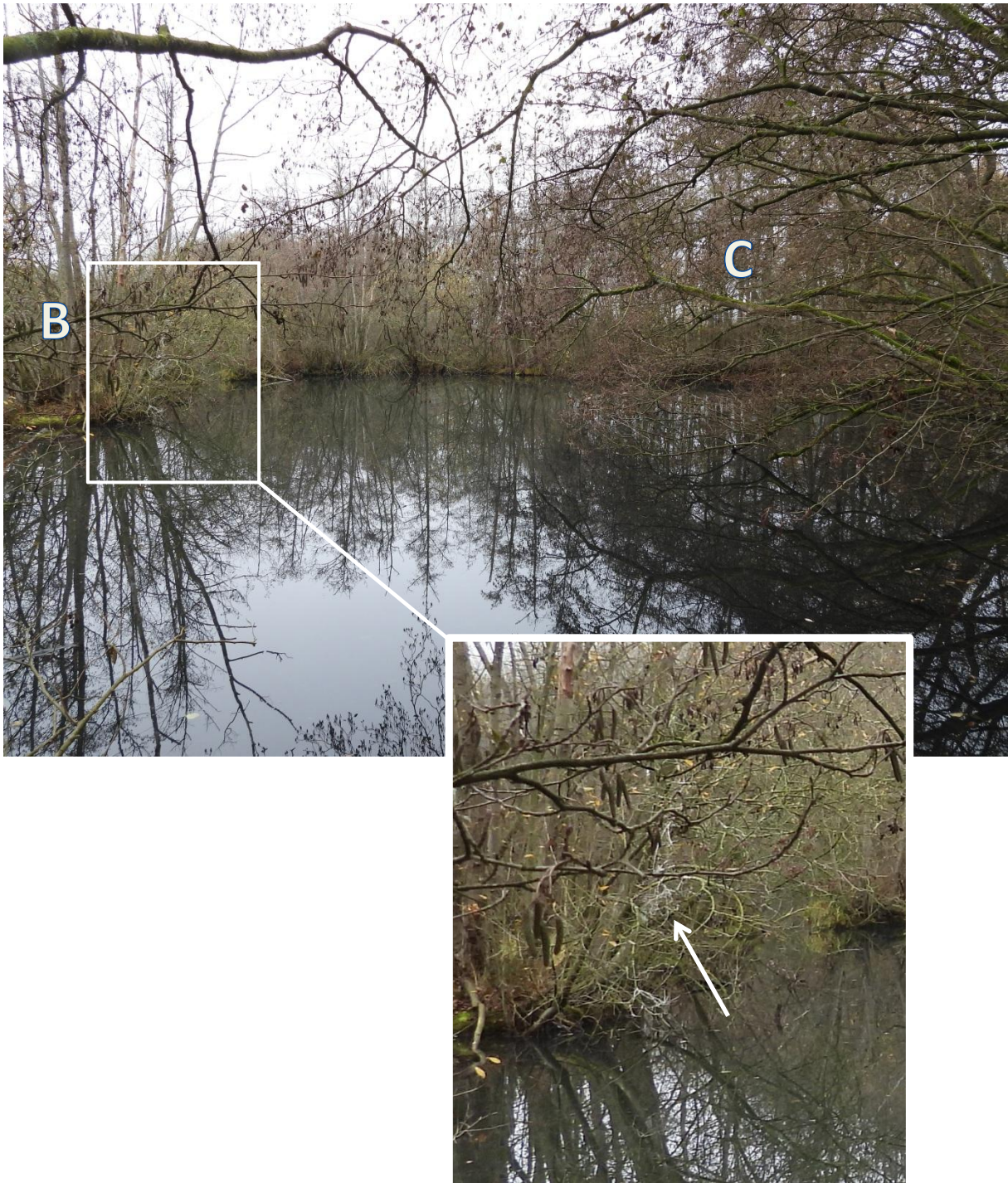
wordt in de figuren met betrekking tot slaappleats Meggelveld. Bij de keuze van de slaappleats valt op dat niet alleen het begroeide eiland (veilig voor de predators), maar ook de randzone gebruikt wordt. Slaappleat B bestaat deels uit begroeide eilanden afhankelijk van de waterstand. Witte stip is telpunt

Figuur 3 : Blik op slaappleats A en B en een deel van C vanuit een vaste schuilhut die voor de start van het winterseizoen 2023-24 is geplaatst. De schuilhut bevindt zich op 60 meter van de slaappleats en kan ongezien benaderd en verlaten worden. De locaties D en E zijn niet zichtbaar. Het zicht rondom is beperkt. Tijdens de tellingen zijn de aanvliegeroutes genoteerd, de vogels komen van links, rechts van voren of van achter aan vliegen. Een nadere omschrijving is niet mogelijk. De uiteindelijke herkomst van de vogels is niet bekend. Het zou een mooie aanvulling zijn als hier ook naar gekeken wordt.....!

Figuur 4 : Vroege vogels zijn nog goed zichtbaar op de slaappleats.

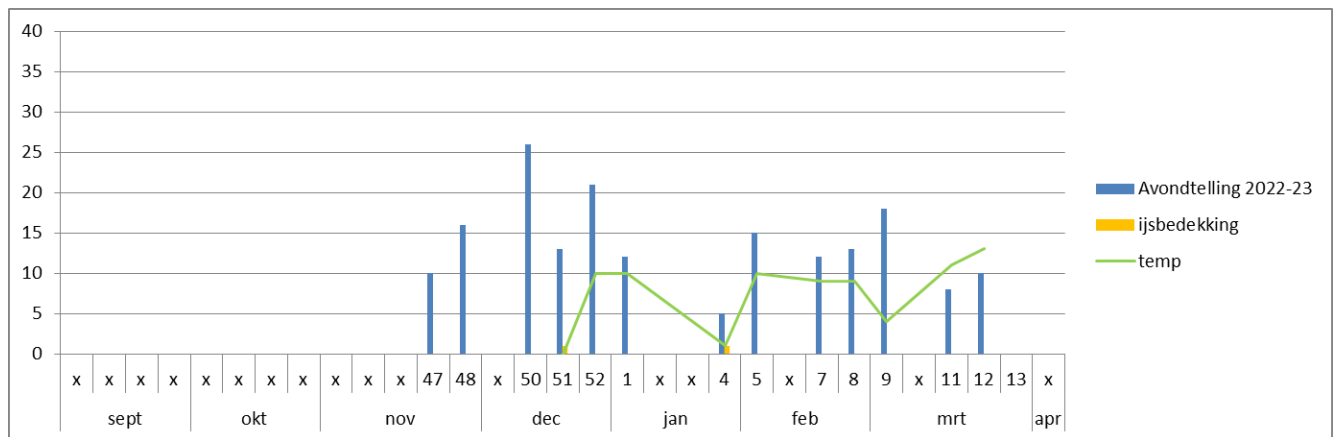
Figuur 5 : Blik op de achterzijde van B en direct op C. Locatie B bevindt zich op leemrichels in de vorm van kleine eilandjes die als restanten van de kleiafgravingen nog steeds in het gebied zichtbaar zijn. Inzet: Frequent gebruikte locaties kenmerken zich door afzetting van uitwerpselen op onderliggende takken.

Locatie C bestaat uit boven het water hangende stammen van Zwarte els van 8-10 meter lang.

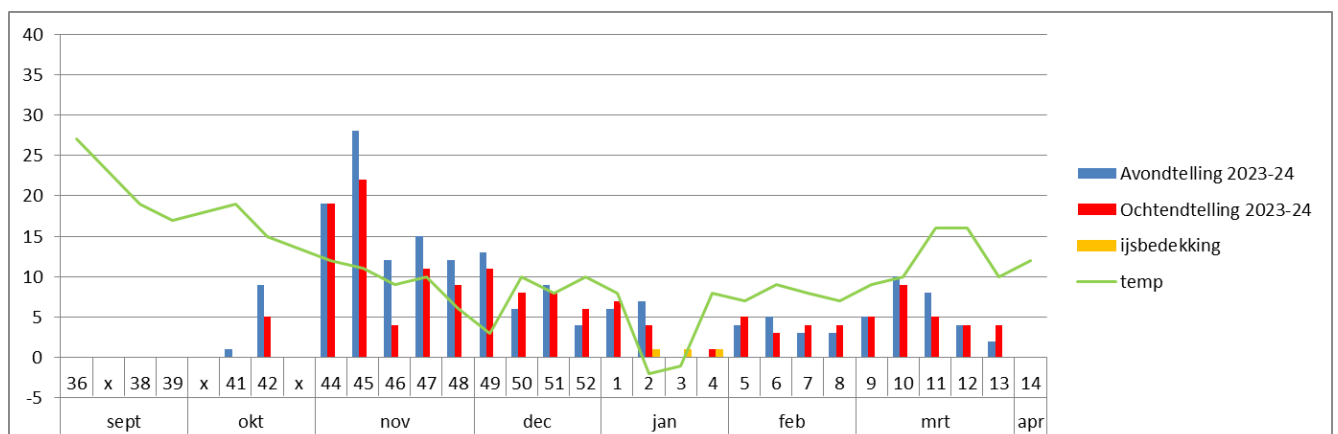

Figuur 6: Zicht op locatie B met behulp van een warmtebeeldcamera met infrarood mogelijkheid (2) en normaal camera beeld (1). De verwachting was dat het warmtebeeld (3) een makkelijk hulpmiddel was bij het lokaliseren van de reigers in duisternis. Dit bleek niet het geval.

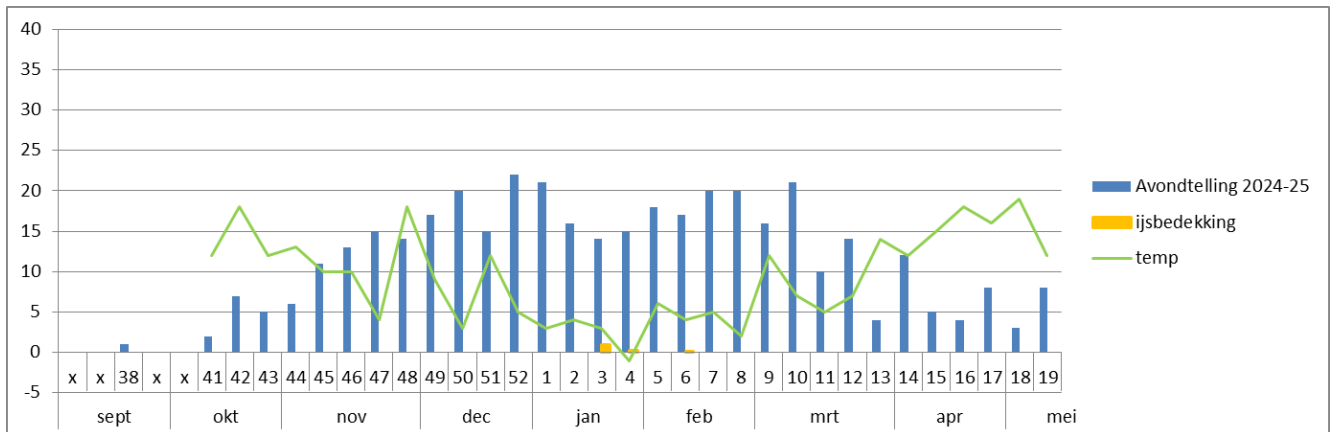
Jaartrends Meggelveld

Figuur 7 : Slaapplaats Grote zilverreiger Meggelveld avondtelling 2022-23, een eerste kennismaking met de slaapplaats gedurende een langere periode. (x in de week-as betekent géén telling uitgevoerd)

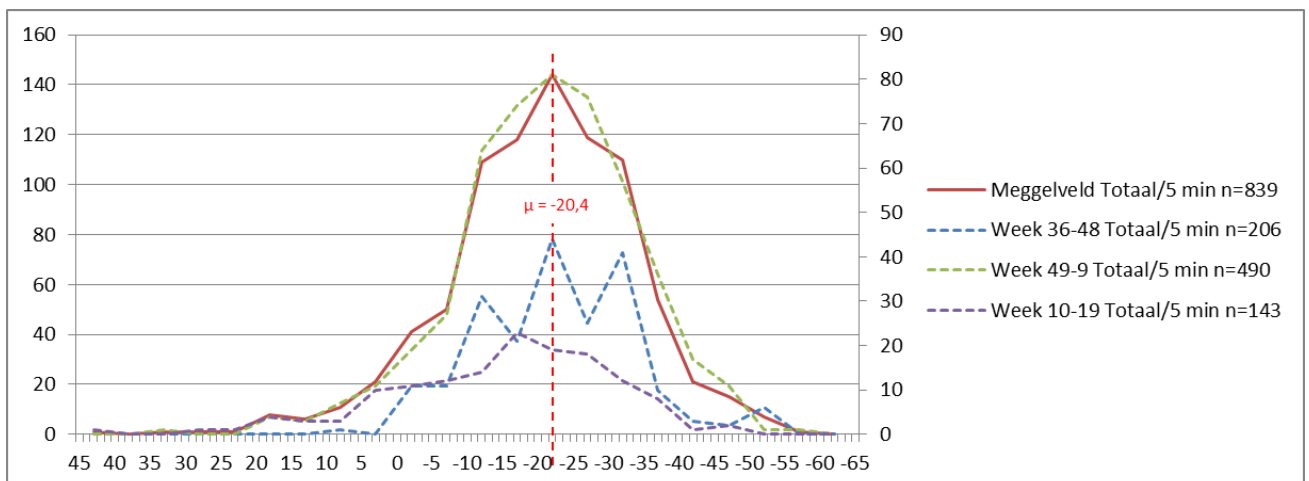
Figuur 8 : Slaapplaats Grote zilverreiger Meggelveld, combinatie van avond- (blauw) en ochtendtelling (rood) winter 2023-24. Het verschil in resultaten tussen avond- en ochtendtelling is beperkt, de algehele trend is voor beide identiek. Beide tellingen zijn in het Meggelveld bruikbaar. De invloed van de temperatuur en daarmee de vorming van een ijsdek op de slaapplaats is goed zichtbaar. Bij een langdurige volledige ijsbedekking zoeken de zilverreigers een alternatieve slaapplaats (Polderveld!). Er is een duidelijk najaarspiek, week 44 en 45 (doortrek van vogels richting overwinteringsgebieden) en een beperkte voorjaarspiek, week 10 en 11 (doortrek van vogels richting de broedgebieden).

Figuur 9 : Slaapplaats Grote zilverreiger Meggelveld, winter 2024-25. Trend op basis van avondtellingen. De trend laat een ander beeld zien dan voorgaande jaar. De aantallen lopen geleidelijk op naar een maximum dat valt rond de jaarwisseling. De wintermaanden december, januari en februari leveren nagenoeg steevast aantallen op van boven de vijftien exemplaren. De najaarspiek is uitgebleven, de voorjaarspiek, als er al sprake is van een piek valt in week 10. De aantallen zijn deze winter waarschijnlijk hoger vanwege verstoring op slaapplaats Polderveld. Hier hebben in de winter 2023-24 erg weinig zilverreigers geslapen. En korte koude periode eind januari, begin februari met slechts beperkte niet volledige ijsbedekking heeft slecht beperkt invloed gehad op het aantal slapers. Opvallend is dat de Grote zilverreigers tot in mei de slaapplaats blijven gebruiken. Tijdens de laatste telling in week 21 op 19 mei 2025 (niet zichtbaar in de figuur) waren er nog zeven exemplaren op de slaapplaats aanwezig. Mogelijk betreft het tweede kalenderjaar vogels (vogels die in zomer 2024 zijn geboren) die nog niet aan het broedproces deelnemen en in Nederland overzomereren.

Aankomst en vertrek Meggelveld

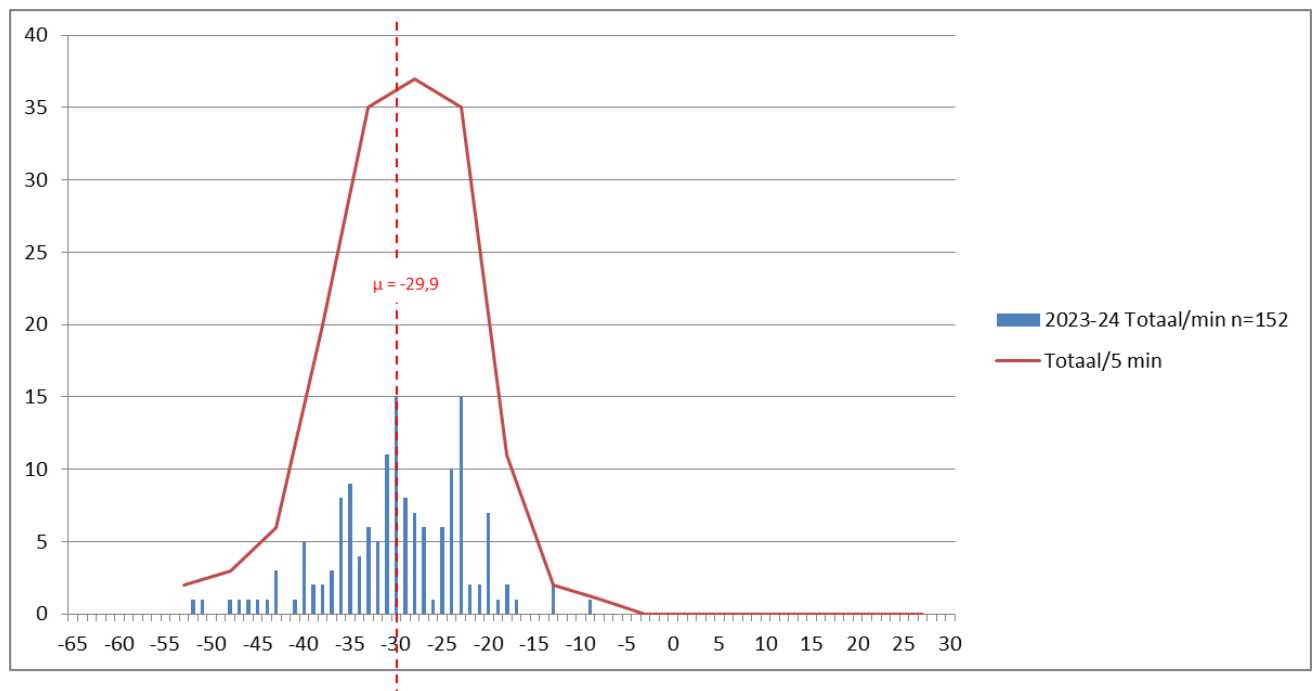
Avondtellingen

Figuur 10: Aankomsttijden van de Grote zilverreigers op slaapplaats Meggelveld. Weergegeven zijn de totalen over de drie hierboven besproken winterperiodes. De gemiddelde aankomsttijd ligt op 20,4 minuten na zonsondergang. In de praktijk betekent dit dat de invliegende vogels nog goed zichtbaar zijn. Het zicht verdwijnt, afhankelijk van de aanwezigheid van bewolking 40-45 minuten na

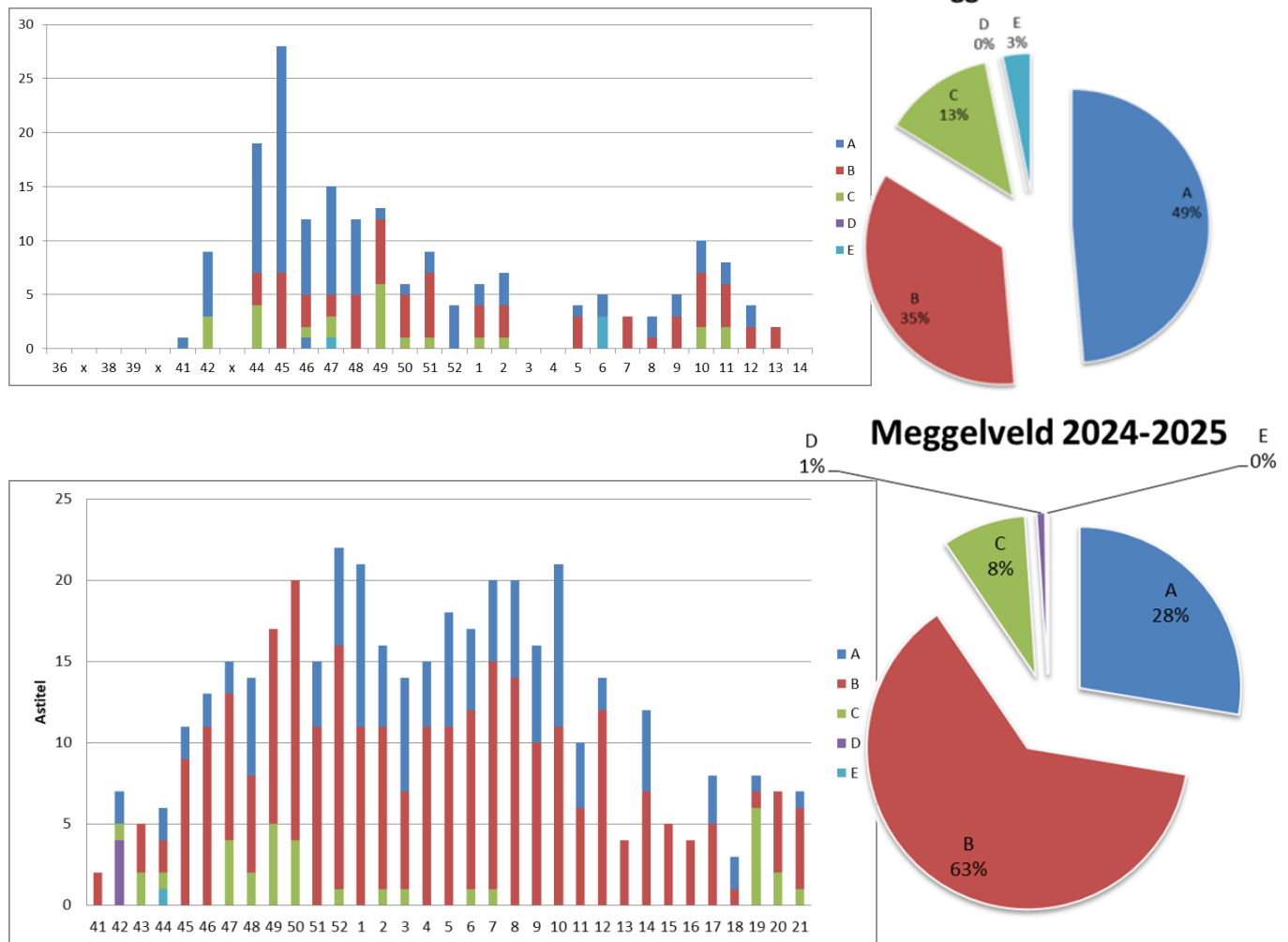
zonsondergang. De meeste vogels zijn dan al op de slaappleats aanwezig. De eerste vogels kunnen al 45 minuten voor zonsondergang aanwezig zijn, de laatste arriveren ruim 50 minuten na zonsondergang. De duur van de invalperiode varieert per telling en ligt tussen de 2-78 minuten. Negentig procent van de Grote zilvereigers arriveert tussen daadwerkelijke zonsondergang (tijd =0) en 40 minuten na zonsondergang (n=839). Dit is de reden waarom de avondtelling op het Meggelveld doorgaans een half uur- kwartier voor zonsondergang wordt gestart tot minimaal 50 minuten erna (totaal 65 – 90 minuten, tegen 120 minuten volgens de telrichtlijnen van SOVON). De gemiddelde aankomsttijd per seizoen kan variëren. De gemiddelde aankomsttijd voor het najaar (sept-okt-nov) is 22,6 minuten na zonsondergang. Dit aantal wijkt niet veel af van het totaal gemiddelde, maar de trend vertoont meerdere pieken (blauwe stippellijn n= 206). De wintertrend (dec-jan-feb, groene stippellijn) volgt de totale trend en heeft nagenoeg dezelfde gemiddelde aankomsttijd; 21,1 minuten na zonsondergang (n=490). De voorjaartrend (parse stippellijn n=143) wijkt wat gemiddelde betreft af; aankomsttijd 14,7 minuten na zonsondergang. De daglengte neemt in deze periode toe. Grote zilvereigers jagen op zicht waardoor ze eerder en langer kunnen foerageren, zijn eerder voldaan en kunnen vroeger op de slaappleats arriveren. Deze tijd wordt enerzijds benut om het verenkleed te poetsen, anderzijds vinden er de eerste voorjaarsperikelen plaats en wordt er meer territoriaal gedrag vertoont. Om dit gedrag te bekijken starten de voorjaarstellingen doorgaans eerder dan de echte wintertellingen.

Ochtendtelling

Figuur 11: Vertrektijden slaappleats Meggelveld 2023-24. Er is slechts één winterseizoen een ochtendtelling uitgevoerd. De gemiddelde vertrektijd bedraagt 29,9 minuten voor zonsopkomst. In de praktijk betekent dit dat de meeste Grote zilvereigers in de schemer vertrekken. De eerste exemplaren verlaten de slaappleats al ruim 50 minuten voor zonsopkomst. De langslapers blijven hangen tot 10 minuten voor zonsopkomst. De duur van de vertrekperiode per telling is kort. Afhankelijk van het aantal slapende vogels is de vertrekperiode één tot 29 minuten (n = 3 tot 22 vogels, gemiddelde duur vertrekperiode slechts 12,7 minuten)

Slaapplaatsgebruik per winterseizoen

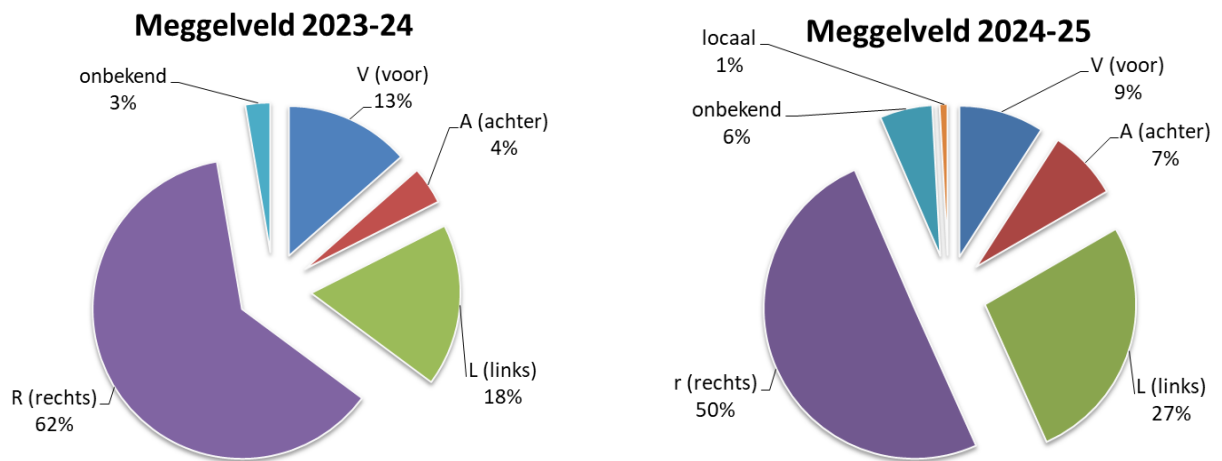
Figuur 12 : Slaapplaatsgebruik per locatie van de slaapplaats Grote zilverreiger in het Meggelveld gedurende twee winterseizoenen, per week en het totaalbeeld (cirkels). In het winterseizoen 2023-24 wordt bijna 50% van de vogels slapend aangetroffen in op locatie A, het eiland. De verwachting was dat dit aantal hoger zou zijn in verband met de bescherming tegen mogelijke predators. Het is dus geen absolute voorwaarde, voorwaarde lijkt /is wel dat de slaapbomen direct aan het water liggen met takken die boven het water uitsteken. Per telling kan het aantal per locatie variëren. Het hoe en waarom is niet altijd duidelijk. De snelheid van invliegen, direct naar een bekende plek suggereert dat de zilverreigers eigen plaatsen binnen de slaapplaats hebben. Het komt regelmatig voor dat een vogel wordt weggejaagd die een vaste plek reeds bezet heeft. In het winterseizoen 2024-25 is het beeld duidelijk anders, de voorkeur ligt bij locatie B. Locatie D is eenmalig bezet door vier Grote zilverreigers die vijftig minuten na schemer (vrijwel donker) gezamenlijk invielen en snel een locatie zochten. De vogels zijn vermoedelijk elders opgejaagd (Polderveld?) gezien het tijdstip en als groep invallend. Dit is zeer uitzonderlijk.

Gedrag op de slaapplaats

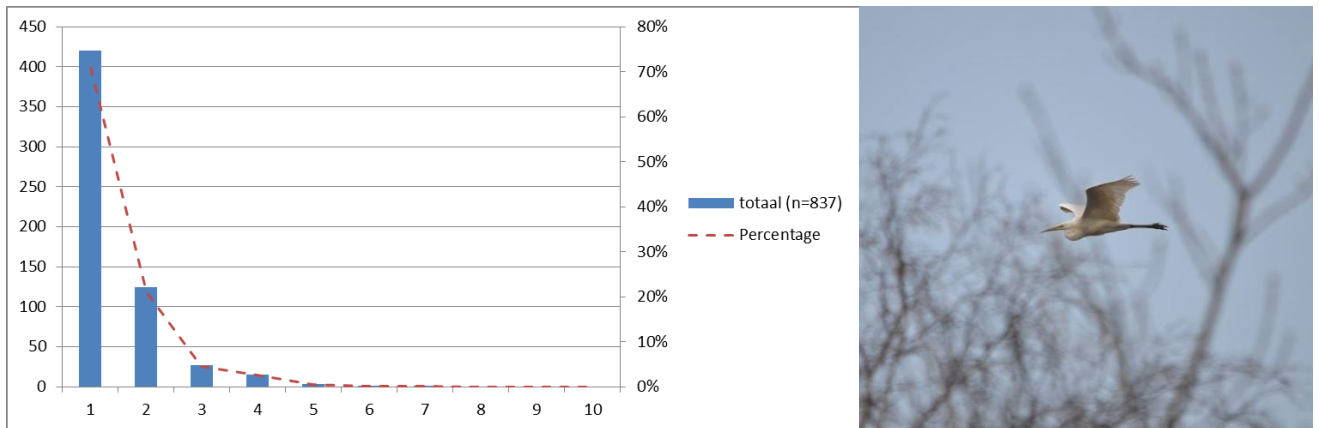
Bij aankomst op de slaapplaats wordt stevast het verenkleed gepoetst. Vroege vogels kunnen eerst nog kort foerageren rond de plas. Verstoring alleen op basis van onverwachte bewegingen. De

slaapplaats ligt op 120 meter afstand van Rijksweg A2. Op de geluiden; toeteren, luide en onverwachte knallen wordt niet gereageerd.

Aanvliegrichtingen

Figuur 13: Aanvliegrichting op slaapplaats Meggelveld gedurende twee winterseizoenen; 2023-24 (n = 74) en 2024-25 (n= 462). Het registreren van de aanvliegrichting is gestart in december 2023, hierdoor zijn de aantallen nog laag. Winter 2024-25 is de slaapplaats wekelijks gebruikt door tientallen vogels. Hiervoor zijn de aantallen veel hoger dan in voorgaande winter. De meeste vogels komen van rechts (paars) aanvliegen. Praktisch gezien komen de vogels die van rechts en van voren aanvliegen uit gebieden die te noorden van de A2 liggen. Hier treffen we diverse grindgaten aan, maar ook beeklopen en agrarisch landschap. Grote zilverreigers hebben een breed palet aan foerageergebieden. Vogels die van links of van achteren aanvliegen komen vermoedelijk uit gebieden ten zuiden van A2. Ook hier vinden we diverse grindgaten, beeklopen en agrarisch landschap aan. Deze gebieden liggen ook dicht bij de slaapplaats nabij Stevensweert. Hoe en wanneer de vogels een keuze maken van welke slaapplaats ze gebruik maken is niet bekend. Wel is waargenomen dat vogels die in de omgeving van Meggelveld foerageren toch richting Stevensweert vliegen om er te overnachten. In hoeverre de vogels, net voordat ze invliegen hun invliegrichting veranderen om beter te landen op de slaapplek is niet bekend, maar behoort zeker te de mogelijkheden. Vanuit de tellocatie is dit helaas niet vast te stellen.

Figuur14 : Groepsmaat van invliegende Grote zilverreigers slaapplek Meggelveld, totalen over drie winters 2022-23, 2023-24 en 2024-25 (n=837). De meeste zilverreigers vliegen solitair richting de slaapplek (71%). Omdat de aankomstroute vanuit de telpost niet zichtbaar is, is de groepsmaat slecht te bepalen. De groepsmaat wordt onder meer bepaald door het aantal vogels dat op eenzelfde tijdstip of binnen dezelfde minuut binnenvalt. Dit betekent niet dat ze ook daadwerkelijk samen naar de slaapplek zijn gevlogen. De grootste groep gezamenlijk invliegende vogels bedroeg zeven exemplaren.

Gezamenlijke slaapplek

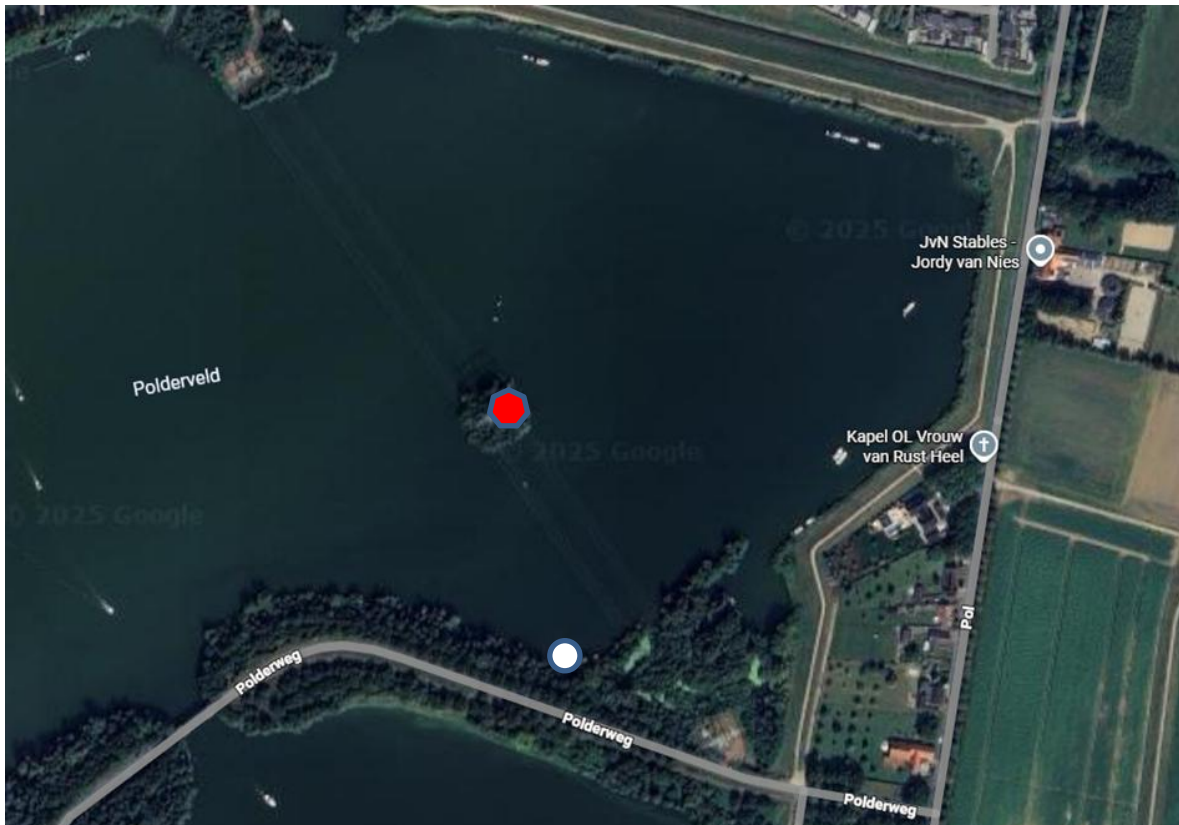
Figuur 15, vorige pagina : **Kleine zilverreiger** *Egretta garzetta* (rechts) aanwezig op de slaappleats Meggelveld. De soort is in de winterperiode 2024-25 vijfmaal op de slaappleats aangetroffen tussen de Grote zilverreigers. De soort is overdag niet in het gebied aanwezig.

2025-04-22 20:42	Kleine Zilverreiger - <i>Egretta garzetta</i>	1 slaappleats	Meggelveld
2024-12-29 17:31	Kleine Zilverreiger - <i>Egretta garzetta</i>	1 slaappleats	Meggelveld
2024-12-11 17:25	Kleine Zilverreiger - <i>Egretta garzetta</i>	1 slaappleats	Meggelveld
2024-12-06 17:25	Kleine Zilverreiger - <i>Egretta garzetta</i>	1 slaappleats	Meggelveld
2024-11-30 16:26	Kleine Zilverreiger - <i>Egretta garzetta</i>	1 slaappleats	Meggelveld

Figuur 16: **Aalscholvers** *Phalacrocorax carbo* op slaappleats Meggelveld. De soort gebruikt sinds de winterperiode 2023-24 dezelfde plas als de Grote zilverreiger om er te overnachten. De soort slaapt niet gemengd met de zilverreigers, maar heeft een eigen slaaplocatie. Het maximaal aantal vogels per winterseizoen 2023-24 en 2024-25 bedroeg respectievelijk 7 en 16 exemplaren. De aantallen zijn bepaald op van voren en rechts invliegende exemplaren. De werkelijke aantallen kunnen hoger zijn.

POLDERVELD, HEEL (Gemeente Maasgouw)

Figuur 17 : Bovenaanzicht slaapplaats Polderveld. Het betreft een voormalig grindgat met in het centrale deel een eiland waarop een hoogspanningsmast staat. Het eiland is begroeid met onder meer elzen en wilgen. De oppervlakte van het grindgat is ongeveer 47 ha. Het eiland zelf is 0,18 hectare groot (ongeveer 40 x 40 meter). Het telpunt (witte stip) ligt op ongeveer 180 meter van de slaapplaats af.

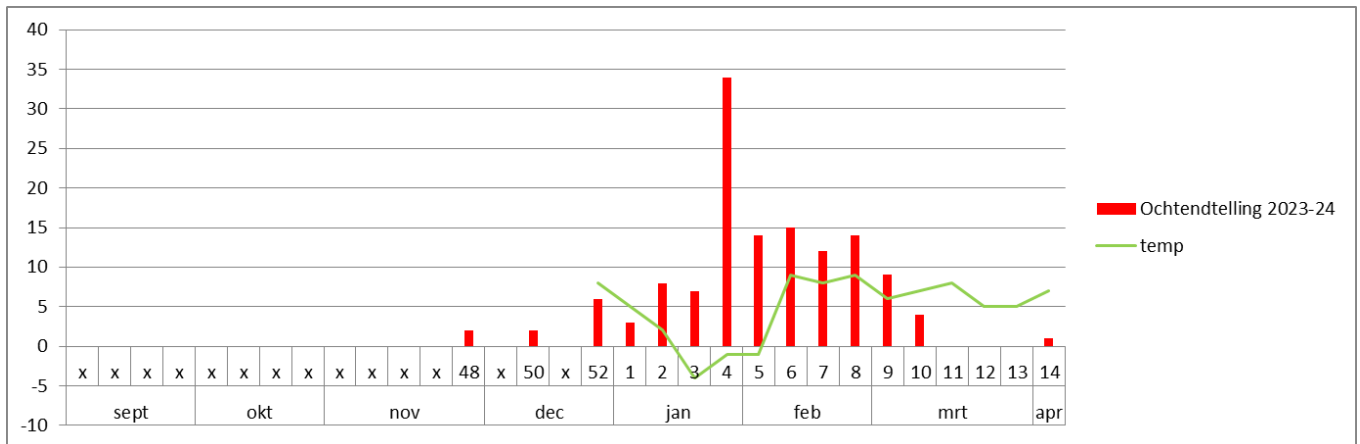

Figuur 18: Blik op de slaapplaats van de Grote zilverreigers Polderveld vanaf het telpunt. De zilverreigers slapen of sliepen in de bomen rond de hoogspanningsmast. Een gedeelte van de bomen én de hoogspanningsmast wordt ook als slaapplaats gebruikt door Aalscholvers. (Foto gemaakt in april 2025)

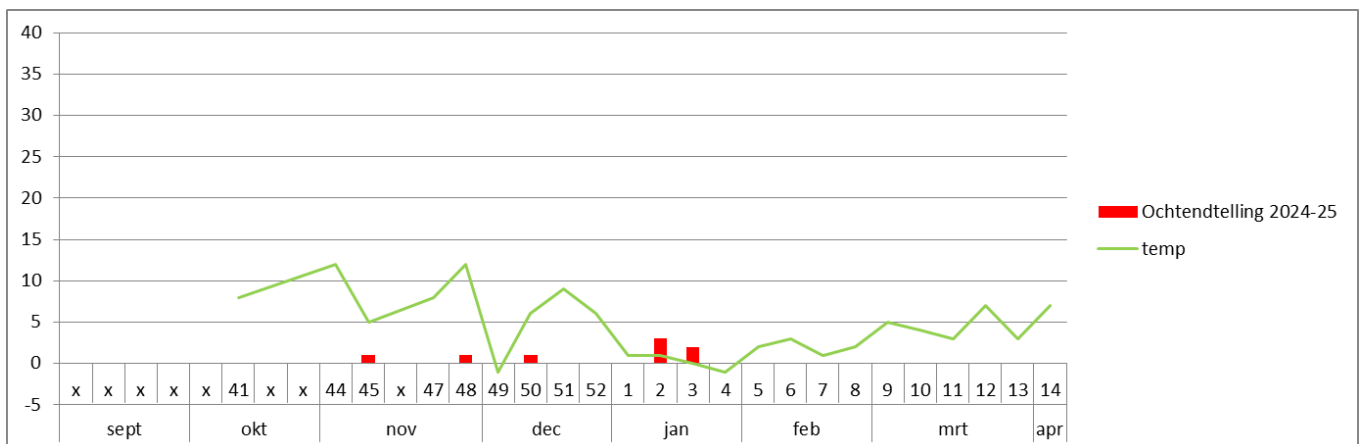

Figuur 19: Zicht op de voornaamste slaapboom Polderveld winter 2023-24 en winter 2024-25. Vanwege onderhoud aan de hoogspanningsleidingen is een gedeelte van de begroeiing op het eiland gekapt. Het betreft het deel waar de Grote zilverreigers het meest gebruik van maakte. Als referentie is de contour van het dak van het witte huis in beide afbeeldingen rood gemaakt. De slaapboom heeft plaats gemaakt voor containers, materialen en een generator. Dit heeft effect gehad op het overnachten van Grote zilverreigers op deze locatie.

Jaartrends Polderveld

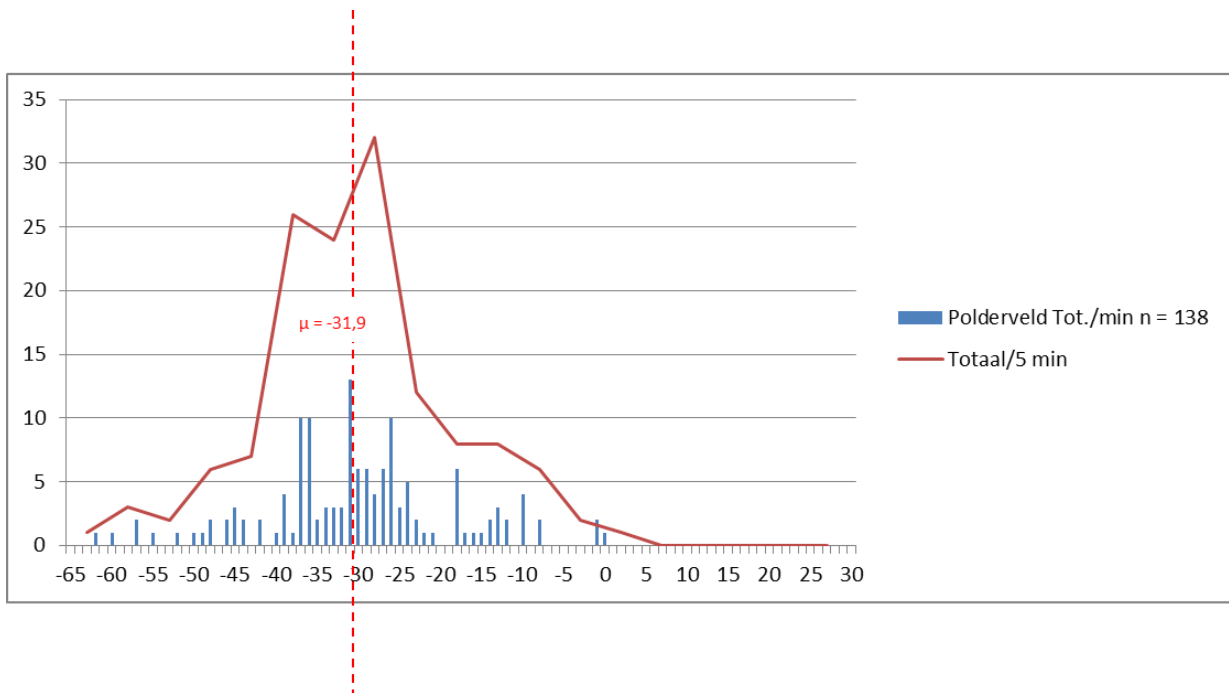

Figuur 20 : Slaapplaats Grote zilverreiger Polderveld ochtendtelling (rood) winter 2023-24. Er is een duidelijke piek zichtbaar in week 4. De grote grindgaten vriezen bij een langdurige vorstperiode bijna nooit dicht, dit in tegenstelling tot de kleinere ondiepe plassen. De Grote zilverreigers zoeken de open locaties op om er veilig te overnachten. Zodra de vorstperiode voorbij worden de gebruikelijke slaapplaatsen weer bezet. Voor de vorstperiode verbleven er slechts vijf zilverreigers op de slaapplaats van het Meggelveld. De 34 vogels in week 4 komen dus van diverse andere locaties af. In het najaar is de slaapplaats niet onderzocht, van een voorjaarspiek is geen sprake.

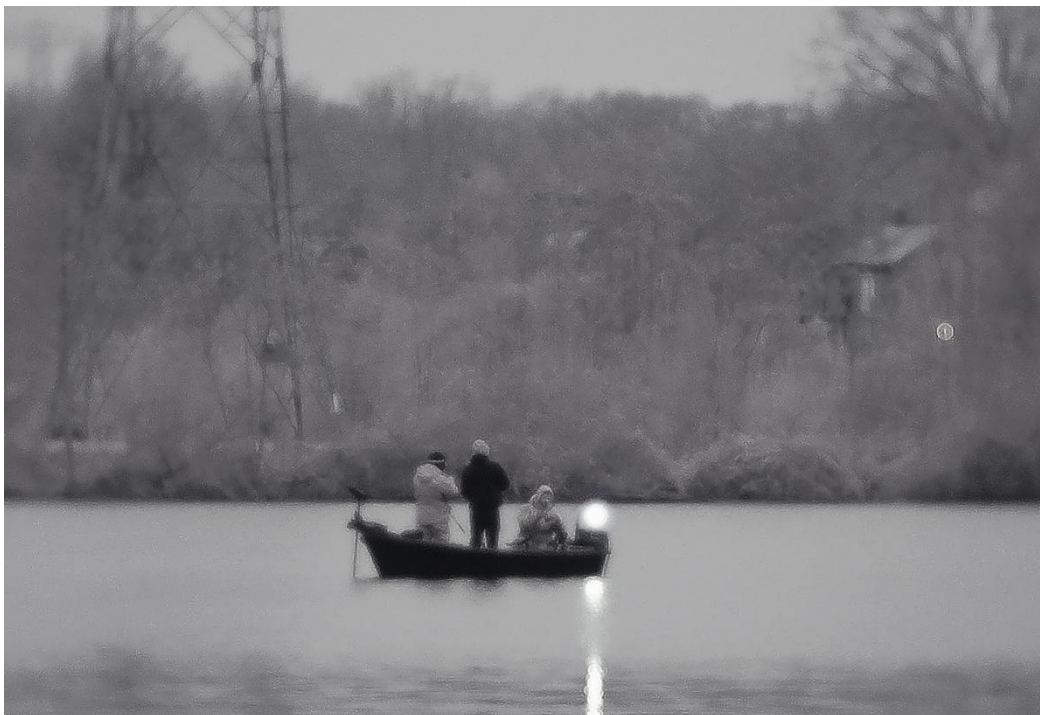

Figuur 21 : Slaapplaats Grote zilverreiger Polderveld ochtendtelling (rood) winter 2024-25. Een ‘rampzalig’ seizoen. Door werkzaamheden en vreemde voorwerpen op het terrein gedurende het gehele winterseizoen (figuur 19) zijn er nauwelijks slapende Grote zilverreigers op het eiland aangetroffen. Periodiek zijn slapers (1-2 ex.) vastgesteld in de bomen aan de vaste oevers van het Polderveld.

Vertrektijden Polderveld

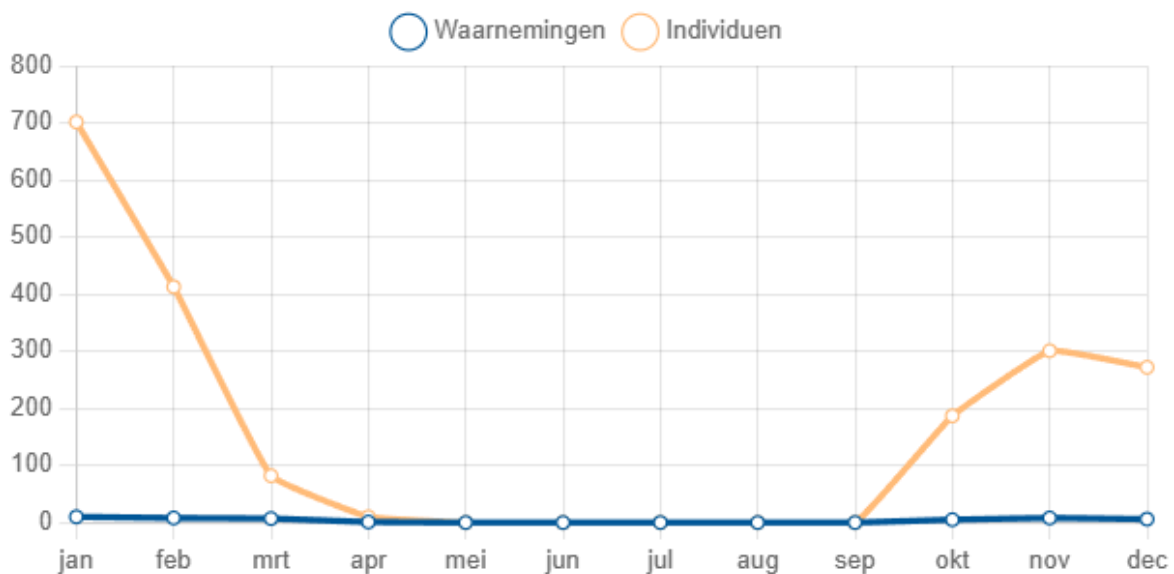

Figuur 22: Vertrektijden slaapplaats Polderveld winter 2023-24 (n=130) en 2024-25 (n=8). De gemiddelde vertrektijd bedraagt 31,9 minuten voor zonsopkomst. In de praktijk betekent dit dat de meeste Grote zilverreigers in de schemer vertrekken. De eerste exemplaren verlaten de slaapplaats al ruim 60 minuten voor zonsopkomst. Er zijn weinig langslapers vastgesteld. De laatste vogels vertrokken enkele minuten na zonsopkomst. De duur van de vertrekperiode per telling is kort. Afhankelijk van het aantal slapende vogels is de vertrekperiode vijf tot 38 minuten (n = 2 tot 38 vogels), gemiddelde duur vertrekperiode slechts 20 minuten.

Figuur 23 (vorige pagina): Grote zilverreigers zijn gevoelig voor verstoring. Op het grindgat varen regelmatig boten (pleziervaart) en wordt er zowel overdag als 's nachts vanaf bootjes gevist. De vissers zijn vaak goed uitgerust met radarsystemen om vis in het water op te sporen. Al zoekende passeren of benaderen ze het eiland en verjagen dan, onbedoeld, de zilverreigers. De aanwezige Aalscholvers zijn hier minder gevoelig voor. Indien 's ochtends een bootje in de buurt van het eiland ligt, kan de telling direct worden beëindigd. Eenmaal is vastgesteld dat een, onbewaakte, vaste hengel op het eiland aanwezig was. Deze periodieke verstoringen zijn vervelend, maar zijn minder schadelijk dan het rigoures weghalen van de plaatselijke begroeiing en overige activiteiten op het eiland zoals gebeurd is tijdens het onderhoud aan de hoogspanningsleidingen.

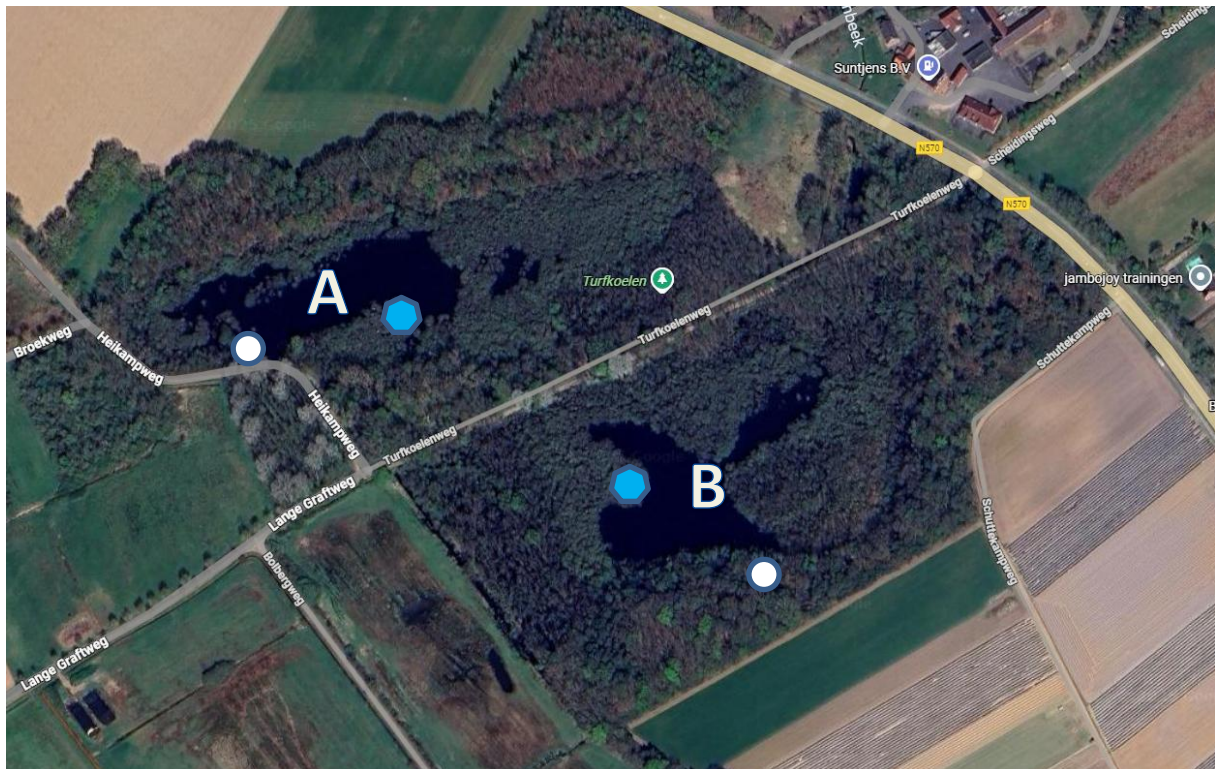
Gezamenlijke slaapplaats

Figuur 24: Resultaten slaapplaatstelling **Aalscholvers** Polderveld Heel. De slaapplaats op het Polderveld wordt gedeeld met Aalscholvers. Beide groepen mixen niet. De zilverreigers zitten doorgaans gezamenlijk halverwege de slaapboom, de aalscholver prefereren de hogere delen van de bomen én de hoogspanningsmast zelf. De hoogste aantallen worden bereikt in januari. Het maximaal aantal getelde vogels bedraagt 144 exemplaren op 12 januari 2024.

Ook de **Kleine zilverreiger** is waargenomen op de slaapplaats Polderveld. De soort is aangetroffen tijdens twee tellingen in november en december 2024. De waarnemingen passen in het beeld van het Meggelveld waar de soort tussen november 2024 en april 2025 meerdere malen is gesignaleerd.

TURFKOELEN – HERKENBOSCH (Gemeente Roerdalen)

Figuur 25 : Bovenaanzicht van de twee slaapplekken in de Turfkoelen (blauw), Noord (A) en Zuid (B). Het betreft beide een volledig door bomen omsloten plas ontstaan door turfwinning. De plassen zijn ongeveer 1 ha groot. Voornaamste boomsoorten Zwarte els en wilgen. Beide slaapplekken bevinden zich in een wilgenperceel op dras-natte bodem. Belangrijk detail bij de slaapplek van de Noordplas is dat de vogels slapen op een locatie waar in het voorjaar Blauwe reigers *Ardea cinerea* nestelen. Beide plekken zijn niet te voet te benaderen. De Noordplas wordt sinds de winter 2024-25 alleen in de avond geteld, de Zuidplas in de ochtend. Aanvliegroutes zijn moeilijk te herkennen. Er zijn geen telpunten waar een goed zicht op de slaapplek wordt verkregen vanwege de begroeiing. De telpunten zijn als witte stippen in het kaartje aangegeven. Het zijn de beste opties zonder de vogels te storen bij het aanvliegen of te verstoren bij het benaderen in de ochtend. De afstand van telpunt tot slaapplek ligt tussen de 80-100 meter. Deze slaapplek wordt geteld door de tweede auteur.

Figuur 26: De slaaplocaties van de Grote zilverreiger op locatie Turfkoelen Noord is nauwelijks zichtbaar. Het zicht op aanvliegende vogels is beperkt door de begroeiing (A) die het zicht op de slaaplocatie erachter beperkt. Afhankelijk van de aanvliegroute worden de Grote zilverreigers opgemerkt. Deze locatie wordt vanaf winter 2024-25 in de avonduren geteld. Andere, betere, standpunten zijn nog niet gevonden.

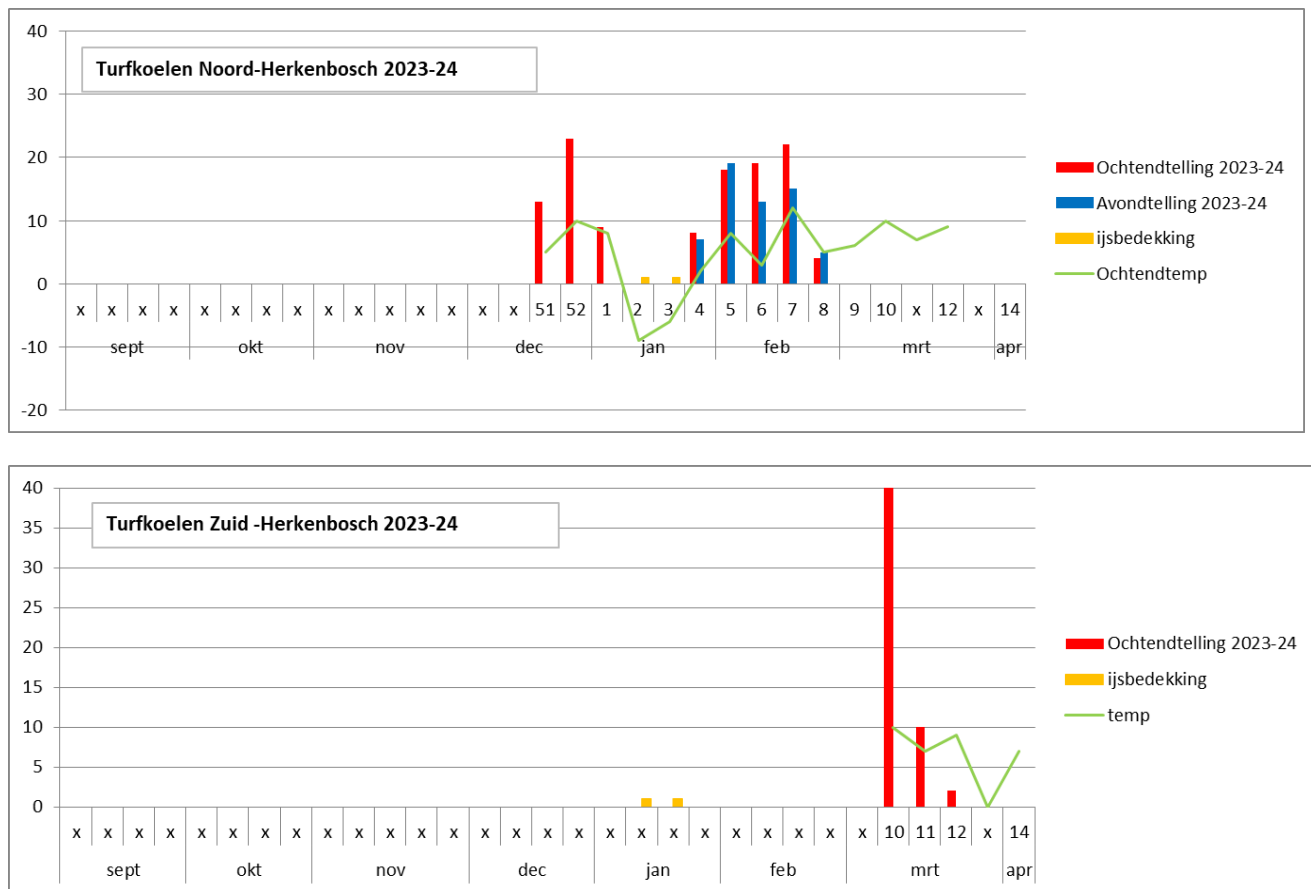

Figuur 27: Zicht vanaf het telpunt op de slaappleats locatie Turfkoelen Zuid op minimaal negen Grote zilverreigers in de ochtenduren net voor vertrek. Ook hier is het zicht op de slaappleats beperkt door de hogere begroeiing die rond de plas aanwezig is. De zilverreigers zitten direct aan de rand van de plas, waardoor ze in de ochtenduren goed geteld kunnen worden.

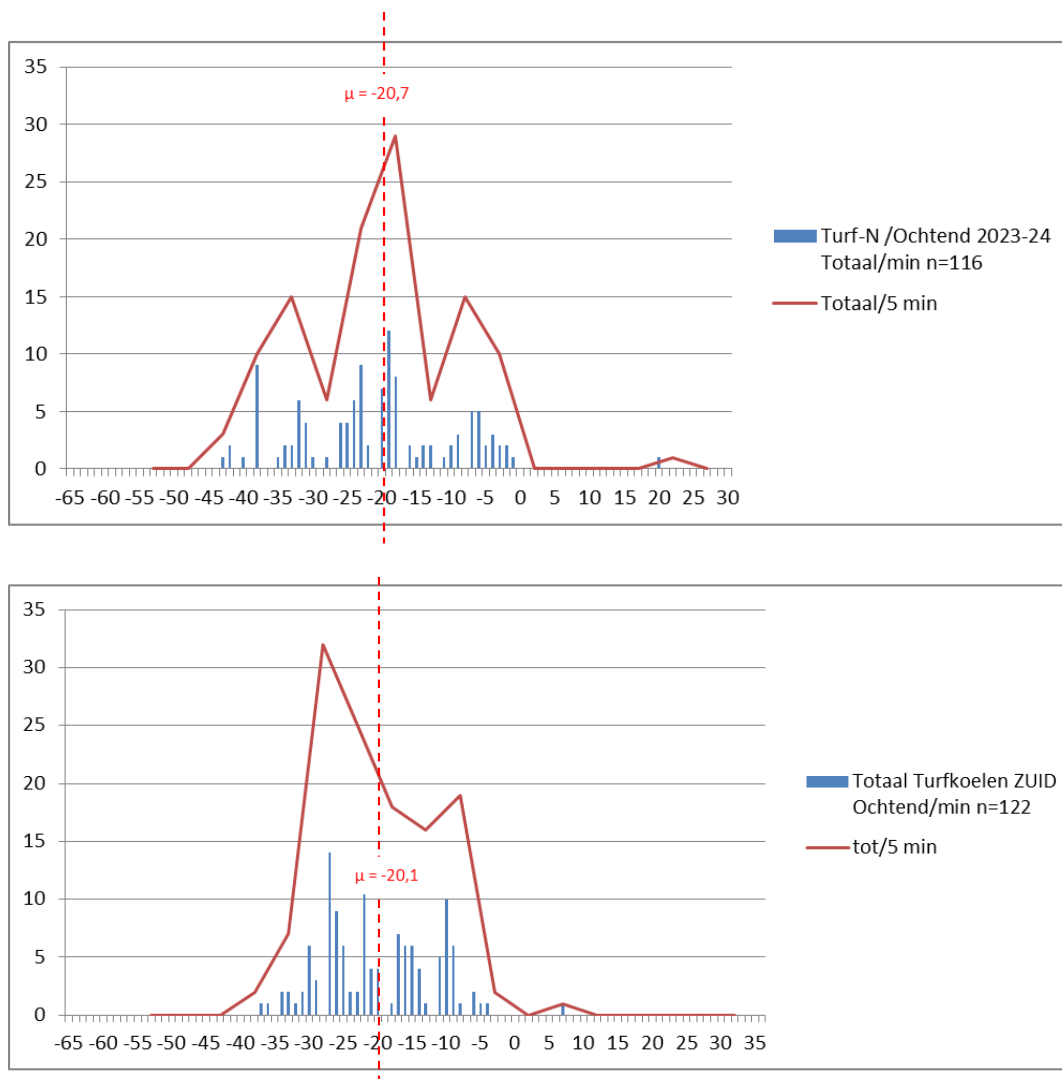
Figuur 28 : Grote zilverreigers op locatie Turfkoelen Zuid boven een bijna geheel bevroren plas. Indien de vorstperiode en het ijsdek aanhoudt, verlaten de zilverreigers de slaappleats om pas terug te keren als er weer open water is.

Jaartrends Turfkoelen

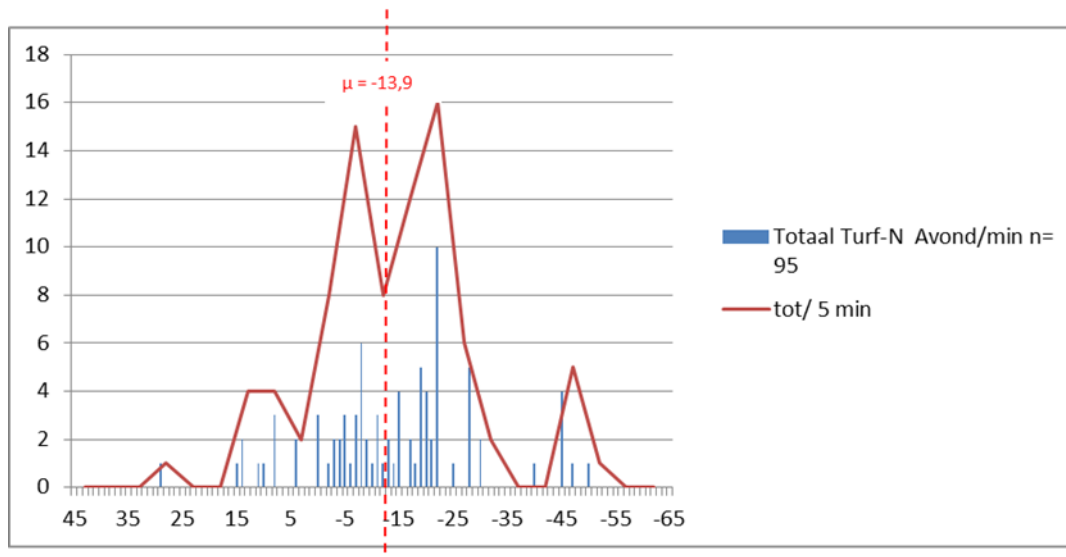

Figuur 29 : Slaapplaatstelling Grote zilverreiger Turfkoelen in 2023-24 Noord- en Zuidplas. De telling van de slaaplocaties is laat in het seizoen begonnen. In eerste instantie alleen om een eventuele slaapplaats te bevestigen. De Noordplas was bezet, de Zuidplas bij aanvang nog niet. De focus van de telling lag daarom op de Noordplas met zowel avond- als ochtendtellingen. Door een koude periode in januari bevroren de plassen volledig. De slaapplaats was tijdelijk niet bezet. Na de vorstperiode werd de slaapplaats weer gebruikt tot het moment dat de Blauwe reigers de nesten gaan bezetten. Voor de Grote zilverreigers het moment om de slaapplaats te verleggen naar de Zuidplas. Hier vond in week 10 een enorme influx plaats van waarschijnlijk doortrekkende exemplaren die tijdelijk van de slaapplaats gebruik maakte. De resultaten dit seizoen hebben ervoor gezorgd het monitoringplan te wijzigen. Beide locaties moeten, gelijktijdig, worden gevolgd.

Aankomst en vertrektijden

Figuur 31: Vertrektijden op slaappleats Grote zilverreiger Turfkoelen Noord 2023-24 (n= 116) en zuid (2023-24 en 2024-25, n=122). De vertrektijden liggen gemiddeld 20 minuten voor zonsopkomst. Opvallend is dat dit gemiddelde 10 minuten later is dan er vastgesteld is op de slaappleatsen Meggelveld (n=152) en Polderveld (n=138), bij vergelijkbare aantallen. Dit kan op toeval berusten, maar kan ook te maken hebben met de geschiktheid van de foerageergebieden in de omgeving en de afstand die de vogels moeten afleggen om de slaappleats te bereiken. Als de foerageergebieden over voldoende voedsel beschikken zijn de vogels eerder “voldaan” en kunnen vroeger op de slaappleats aankomen. Als de afstand tot de slaappleats groter is, is er na het foerageren meer tijd nodig om deze te bereiken. Dit brengt de vraag naar boven, waar zijn de foerageergebieden en kunnen we dit op de een of andere manier vaststellen.

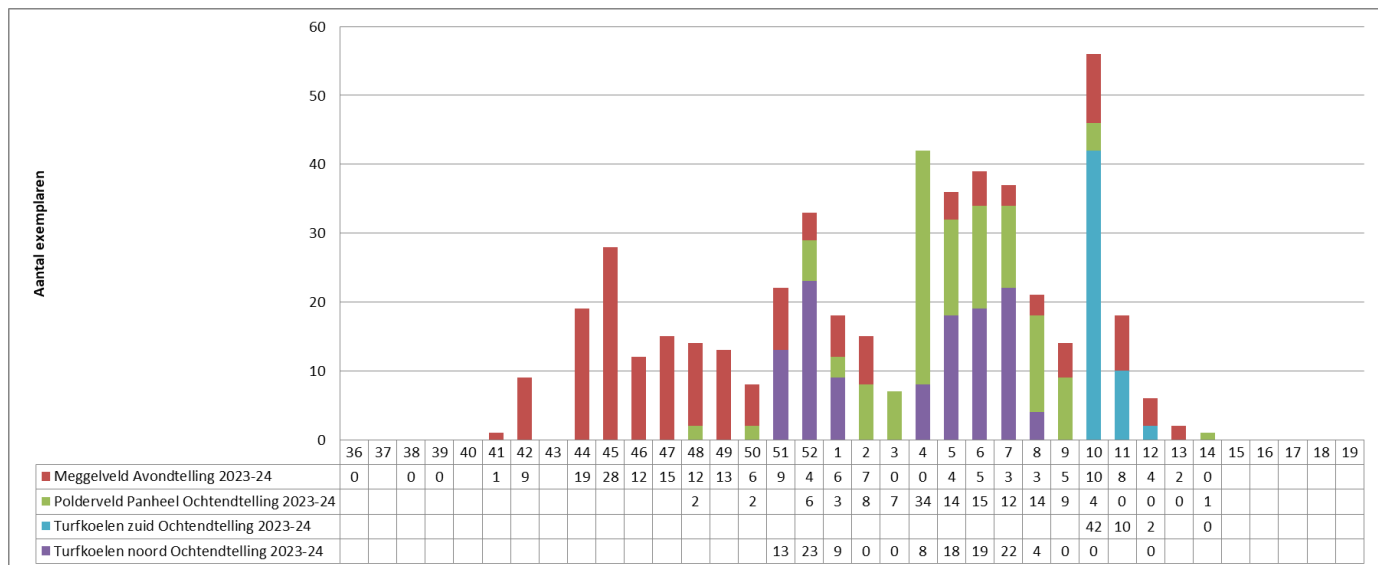

Figuur 32: Aankomsttijden slaapplaats Turfkoelen Noord, winter 2023-24 en 2024-25 (n=95). De gemiddelde aankomsttijd is bijna 14 minuten na zonsondergang. Opvallend is dat de aankomst vroeger is dan bij de slaapplaats Meggelveld. Eén op één vergelijking is niet mogelijk vanwege het grote verschil in geregistreerde aantallen, Meggelveld n= 839 tegen n=95 bij de slaapplaats Turfkoelen Noord.

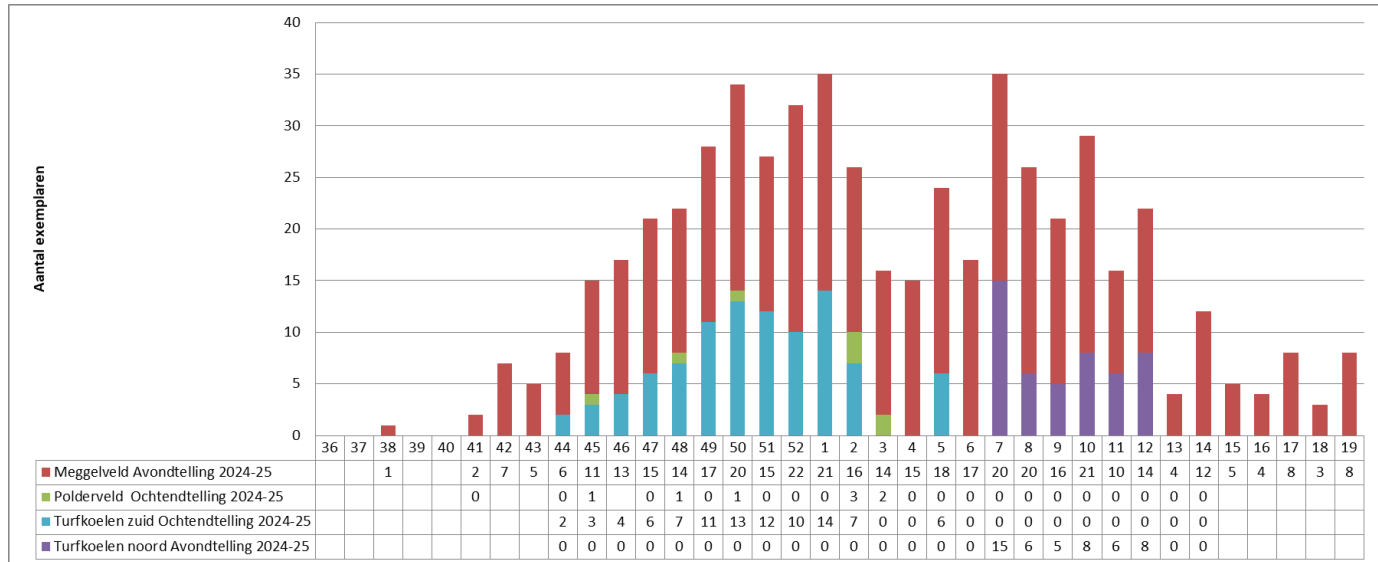
Gezamenlijke slaapplaats

Op de slaapplaats Turfkoelen zijn geen andere vogels vastgesteld die de slaapplaats delen. De Blauwe reigers verblijven er in het voorjaar in verband met het naderende broedseizoen, maar deze reigersoort maakt geen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen.

TOTAALBEELD WESSEM-HEEL-HERKENBOSCH

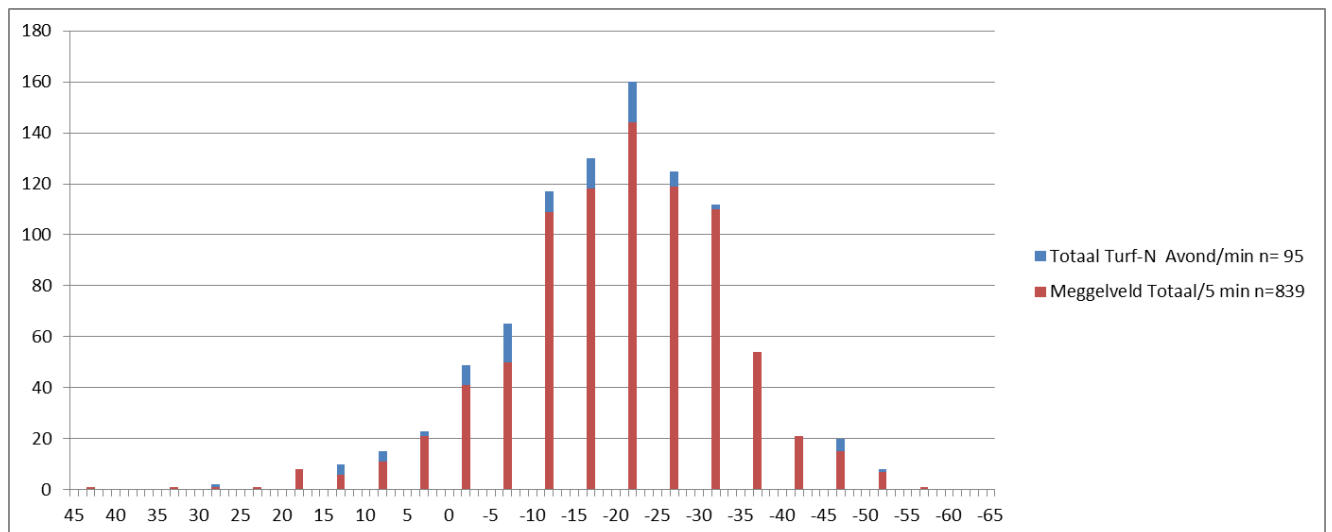
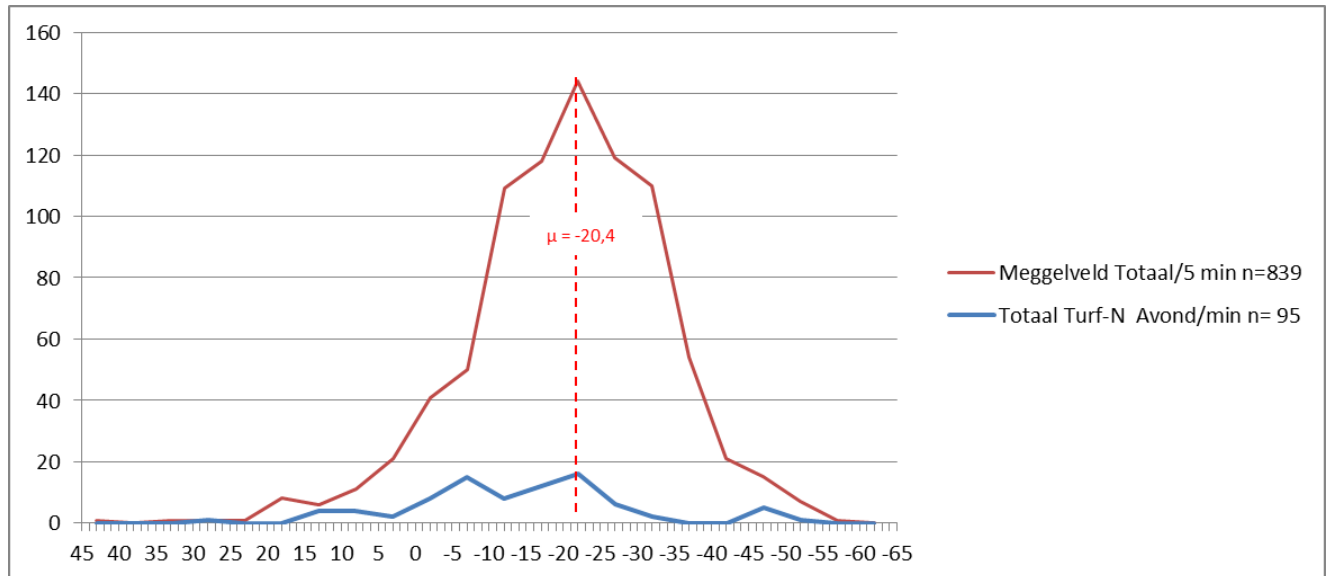
Figuur33: Totalen per slaappleats/week in de winterperiode 2023-24. De start van de tellingen varieert. Alleen de telling van slaappleats Meggelveld is compleet. Toch vallen enkele zaken op. (1) De grote aantallen in het Polderveld in week 4 vanwege een koude periode met ijsbedekking op de ondiepe plassen van Meggelveld en Turfkoelen. (2) De enorme doortrekkie in week 10 op slaappleats Turfkoelen zuid. (3) De switch van Turfkoelen Noord naar Zuid in verband met de voorjaaractiviteiten in i de Blauwe reigerkolonie op Noord.

Figuur 34: Totalen per slaappleats/week in de winterperiode 2024-25. Het is de eerste reeks die voor alle vier de slaappleats compleet is tussen week 44 en week 14 (totaal 23 weken). Ook hier vallen een aantal zaken op. (1) Het ontbreken van grotere aantal Grote zilverreigers op slaappleats Polderveld vanwege de werkzaamheden aan de hoogspanningsleidingen. (2) de bijzonder lange reeks met veel Grote zilverreigers op slaappleats Meggelveld. Gedurende een periode van minimaal 33 weken (week 41 tot en met week 21) is de slaappleats gebruikt. (3) De dip in verband met een koude periode met ijsbedekking in week 3,4 en 5 welke alleen effect had op slaappleats Turfkoelen, veel

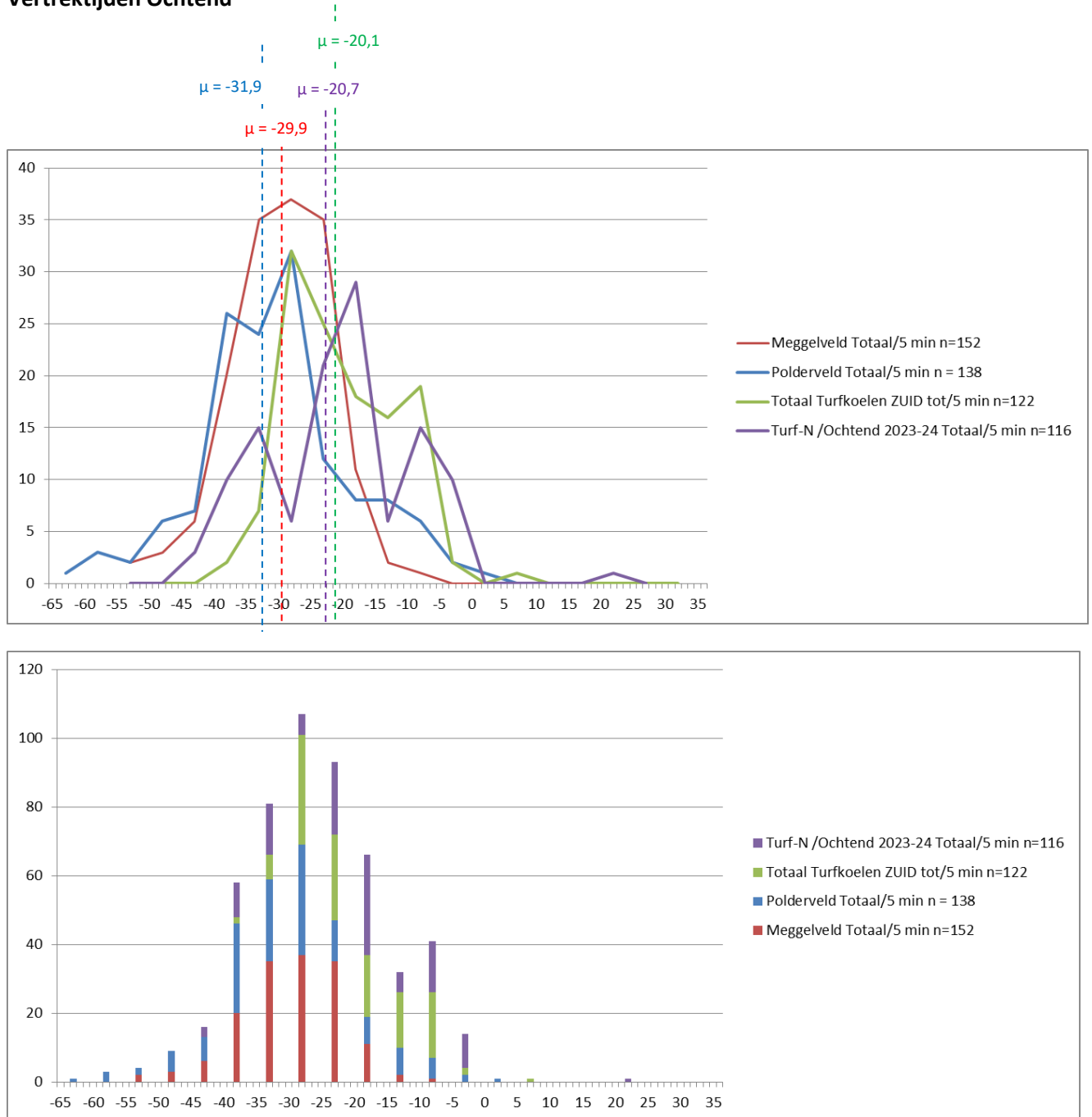
minder op het Meggelveld en geen toename op het Polderveld ivm de werkzaamheden. (4) de omgekeerde switch van slaappleats de Turfkoelen van Zuid naar Noord.

Aankomsttijden Avond

Figuur 35: Aankomsttijden van Grote zilverreigers op locatie Meggelveld en Turfkoelen Noord in de periode 2022-2025. Als lijndiagram en cumulatieve staafdiagram. Beide figuren geven een frequentieverdeling volgens de zogenaamde normale verdeling. Een frequentieverdeling waarvan de curvedigram klokvormig is. Een dergelijke verdeling maakt het mogelijk het gemiddelde precies te bepalen. De aankomsttijden van de Turfkoelen vullen het geheel aan en versterken het beeld ondanks het gegeven dat de gemiddelde aankomsttijden bij slaappleats Turfkoelen veel vroeger lagen. De steekproef in het Meggelveld is veel groter.

Vertrektijden Ochtend

Figuur 36 : Vertrektijden van Grote zilverreigers op locatie Meggelveld, Polderveld en Turfkoelen in de periode 2022-2025. Het aantal registraties van vertrekkende vogels is bijna de helft kleiner ($n=528$) dan het aantal inkomende vogels ($n=934$). Dit heeft alles te maken met het ontbreken van ochtendtellingen op de grootste slaappleaats in het Meggelveld vanaf de winterperiode 2023-24. De lijndiagrammen laten een chaotisch beeld zien waarbij de gemiddelde waardes variëren van -20,1 tot -31,9 minuten voor zonsopkomst. De cumulatieve staafdiagram laat wel een vrij normale verdeling zien. Aan deze grafiek is af te lezen dat de gemiddelde vertrektijd voor alle slaappleaatsen samen rond de 28 minuten voor zonsopkomst ligt.

Samenvatting

Overeenkomsten

- Slaapplaats Meggelveld en Turfkoelen bevinden zich in een vergelijkbaar habitat
- Alle getelde slaapplaatsen laten iedere winterperiode een andere trend zien
- Als ondiepe wateren langdurig bevrozen nemen het aantal slapende zilverreigers af of de zilverreigers wijken uit naar een locatie met open water.

Verschillen

- De vertrektijden wijken per locatie van elkaar af

Literatuur

ASSELDONK, E. van (2023). Het Meggelveld als slaapplaats voor Grote zilverreigers, winter 2022/23. Stichting Koekeloere. Eigen uitgave

SOVON, 2025. Telrichtlijnen slaapplaatstellingen Grote zilverreiger op <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1210>

Bijlage I

Telrichtlijnen SOVON (<https://stats.sovon.nl/stats/soort/1210>)

Slaaplaatstelling Grote zilverreiger

Tijd van het jaar

Hele jaar, hoogste aantallen oktober-februari.

Tijd van de dag

Avond: van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur erna

Ochtend: van 1 uur voor zonsopgang tot half uur erna

Zowel 's ochtends als 's avonds te tellen

Aanwijzingen

- Slaapplaats lokaliseren door volgen van slaaptrek in avond (richting belangrijk!) of evt. gericht bezoeken van geschikte locaties rond zonsondergang
- Oppassen met voorverzamelplaatsen (vogels verkassen nog)
- Zoek telpunt met goed uitzicht op aan/afvliegende vogels
- Tegenlicht prettig want houdt vogels langer zichtbaar
- Grote slaapplaatsen met meerdere mensen tellen
- Vogels arriveren bij helder weer gemiddeld later dan bij donker weer
- Bij aanvang van telling aanwezige vogels noteren
- Vervolgens aan- of uitvliegende vogels noteren

Bijzonderheden

- Slaapplaats doorgaans in bomen langs water
- In rietrijke gebieden en/of bij snijdende wind ook langs rietkragen slapend
- Vaak aan te treffen op slaapplaatsen van Aalscholvers
- Voorverzamelplaatsen in ondiep water of op velden (nog even foerageren)
- Laat arriverende vogels verrassend moeilijk zichtbaar (geen donker silhouet door witte kleur)
- Bij strenge vorst vaak dicht bij voedselgebied overnachtend, soms op ijs
- Verstoringsgevoelig, houd afstand tot slaapplaats

©Stichting Koekeloere
Hofstraat 7
6019 CB Wessem
December 2025